

EUROOPA
KOMISJON

LIIDU VÄLISASJADE
JA JULGEOLEKUPOLIITIKA
KÕRGE ESINDAJA

Brüssel, 22.7.2020
JOIN(2020) 13 final

ÜHISARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

**HONGKONGI ERIHALDUSPIIRKOND:
2019. AASTA ARUANNE**

ÜHISARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

HONGKONGI ERIHALDUSPIIRKOND:

2019. AASTA ARUANNE

Kokkuvõte

Pärast Hongkongi üleandmist Hiina Rahvavabariigile 1997. aastal on Euroopa Liit (EL) ja selle liikmesriigid tähelepanelikult jälginud Hongkongi erihalduspiirkonna majanduslikku ja poliitilist arengut. EL jääb kindlaks „ühe Hiina“ poliitikale ning toetab põhimõtet „üks riik, kaks süsteemi“ ja selle rakendamist. Komisjon esitab igal aastal aruande Hongkongis toimuva arengu kohta kooskõlas 1997. aastal Euroopa Parlamendi ees võetud kohustusega. Käesolev 22. aruanne käsitleb 2019. aastat.

2019. aasta oli Hongkongi jaoks erakordselt keeruline. Toimusid pidevad rahutused, mis olid algselt põhjustatud ettepanekutest muuta väljaandmist reguleerivat seadust, mille esimene lugemine toimus seadusandlikus kogus 3. aprillil 2019. Aasta teist poolt iseloomustasid ulatuslikud meeleavaldused kaasneva vägivallaga, ülikoolide piiramine, vandalism ning transpordivõrkude, lennujaama ja muu igapäevase tegevuse häirimine. Meeleavaldajad esitasid Hongkongi valitsusele viis nõudmist. Rahutuste põhjusteks olid nii poliitilised kui ka sotsiaal-majanduslikud mured. Valitsus võttis selle peale tagasi väljaandmiseelnõu, rakendas esimest korda pärast 1967. aastat erakorralisi volitusi, et kehtestada nn maskivastane seadus, ning suhtles kogukonnaga peetud dialoogi kaudu vähesele määral protestiliikumise esindajatega. Tuginedes väidetele politseivägivalla kohta, nõudsid meeleavaldajad ulatusliku uurimiskomisjoni moodustamist. Hongkongi valitsus siiski keeldus mis tahes sõltumatu komisjoni loomisest. Politsei kohta esitatud kaebustega tegeleva sõltumatu nõukogu (IPCC) on käsil mitme väidetava politseivägivalla juhtumi läbivaatamine. Nõukogu pidi avaldama oma esialgse aruande 2020. aasta alguses. Paraku on seatud kahtluse alla selle nõukogu volituste piisavus.

Novembris toimunud rahumeelsed ringkonnannõukogude valimised andsid lootust, et vägivald väheneb. Enneolematult suur valimisaktiivsus – 71,2 % – oli tõend sellest, kui tähtsaks peavad Hongkongi elanikud oma demokraatlike õiguste kasutamist. Pärast valimisi toimusid aasta lõpuni enamasti rahumeelsed massimeeleavaldused, ent esines ka mõni vägivaldne vahejuhtum.

EL innustab jätkuvalt Hongkongi erihalduspiirkonna ja keskvalitsuse ametiasutusi jätkama põhiseaduse kohaselt valimisreformi ning jõudma kokkuleppele demokraatlikus, õiglasel, avatud ja läbipaistvas valimissüsteemis. Üldised valimised tagaksid Hongkongi valitsusele suurema üldsuse toetuse ja legitiimsuse, mis aitaks saavutada Hongkongi majanduslikke eesmärgi ja lahendada sotsiaal-majanduslikke probleeme. Et tagada Hongkongi pikemaajaline stabiilsus, on vaja veenvat vastust muredele, mida väljendatakse toimuvate meeleavalduste kaudu.

Suurenenud on mure põhimõtte „üks riik, kaks süsteemi“ ja Hongkongi autonoomsuse nõrgenemise pärast. Üldjuhul austatakse Hongkongis jätkuvalt põhivabadusi ning õigusriigi põhimõtte ja kohtusüsteemi sõltumatus on endiselt olulised kaitsemeetmed. Sõnavabaduse puhul on ilmnunud siiski mõni muret tekitav suundumus, eriti toimuvate meeleavalduste käigus. Kõrge kohtu 18. novembri otsuse peale, millega nn maskivastane seadus kuulutati põhiseaduse vastaseks, märkis Peking, et Hongkongi kohtud ei saa teha otsuseid selle kohta, kas Hongkongi õigusaktid on kooskõlas põhiseadusega. Mis tahes samm, millega kärbitakse

selles valdkonnas kohtute volitusi, vähendaks Hongkongi autonoomiat, sealhulgas kohtusüsteemi sõltumatust, ja kahjustaks õigusriigi põhimõtet. Korruptsioonivastane süsteem oli jätkuvalt jõuline ja vastupidav.

Majanduslikus plaanis oli 2019. aasta Hongkongi jaoks raske: SKP kahanes 1,2 % ja silmitsi tuli seista viimase viieteistkümne aasta esimese eelarvepuudujäägiga. See oli suuresti põhjustatud välistest teguritest, nagu Hiina majanduskasvu aeglustumine ning USA ja Hiina kaubandusvaidlus, mille mõju oli tunda juba 2018. aasta lõpu poole, ent väga suur mõju, eriti turismiga seotud sektoritele, oli ka 2019. aasta teises pooles toimunud rahutustel. Hongkongil on siiski suur eelarvereserv ja välisvaluutareserv, mis võimaldab tal keerulises keskkonnas hakkama saada, tagada valuuta stabiilsuse ja toetada ettevõtlust. Hongkongi finants- ja pangandussektor on jätkuvalt vastupidavad ja väga konkurentsivõimelised, mis võimaldab Hongkongil olla edasi maailma esimene esmaste avalike pakumiste keskus ja vältida paanikast tingitud kapitali väljavoolu.

Majanduslik olukord ja rahutused on mõjutanud Euroopa ärikogukonda Hongkongis erineval määral. Euroopa ettevõtjad on peamiselt äraootaval seisukohal, kuigi nad tunnevad suurt muret poliitilise ummikseisu, vägivalla ja ettevõtjatele avaldatava enneolematu surve pärast. Euroopa ärikogukond hindab kõrgelt Hongkongi kindlat õigussüsteemi, kohtute sõltumatust, põhiõigusi ja -vabadusi ning poliitilise sekkumiseta ettevõtluskeskkonda kui erihalduspiirkonna konkurentsivõime põhitegureid. Nende väärtuste mis tahes nõrgenemine vähendaks Hongkongi atraktiivsust ja konkurentsieelist muude ärikeskuste eest.

EL tegi aasta jooksul mitu avaldust. ELi pressiesindaja tegi kolm avaldust: 12. juunil, 1. juulil ja 13. augustil. Kõrge esindaja tegi Euroopa Liidu nimel kolm avaldust: 17. augustil, 2. oktoobril ja 18. novembril. Neis avaldustes juhiti tähelepanu vajadusele

- hoiduda vägivallast;
- pidada kaasavat dialoogi, väljendades Euroopa Liidu valmisolekut toetada sellise dialoogi sisseseadmisel neid, kes soovivad tegutseda vägivalla vähenemise nimel;
- tagada põhivabaduste austamine;
- algatada ulatuslik vägivalla, jõu kasutamise ja meelavalduste algpõhjuste uurimine.

Euroopa Parlamendis toimus 18. juulil arutelu Hongkongi teemal ja võeti vastu resolutsioon sealse olukorra kohta.

Poliitiline areng

2019. aastal andsid tooni arutelu **õigusemõistmisest kõrvale hoidvaid kurjategijaid ja kriminaalasjades osutatavat vastastikust õigusabi käsitleva seaduse eelnõu („väljaandmiseelnõu“)** üle ning kavandatud meetmete põhjustatud massimeeleavaldused. Hongkongi julgeolekubüroo esitas selle ettepaneku 2019. aasta veebruaris, et hõlbustada kurjategijate väljaandmist Hiinale, Taiwanile ja teistele. Reformi ühe põhjusena nimetati asjaolu, et puudub alus mõrvasüüdistusega Hongkongi kodaniku väljaandmiseks Taiwanile.

Väljaandmiseelnõu sai õigusala töötajate, ettevõtjate ja kodanikuühiskonna karmi kriitika osaliseks. Kriitika oli põhjustatud eeskätt sellest, et esialgne eelnõu hõlmas väga erinevaid kuritegusid, eelnõus ei olnud ette nähtud kavandatud väljaandmisjuhtude piisavat kontrolli ning Mandri-Hiina õigussüsteem ei taganud piisavat inimõiguste kaitset ja asjakohaseid protsesse. Hongkongi valitsus tegi selle peale ettepanekusse muudatused, vähendades nende kuritegude arvu, mille eest võidakse välja anda, 46-lt 37-le ning täpsustades, et väljaandmist kohaldatakse üksnes kuritegude puhul, mille eest karistatakse enam kui kolme aasta pikkuse

vangistusega. Avalikkuse vastuseis ettepanekule kasvas, toimusid suured kogunemised ja seadusandlikus kogus peeti ägedaid arutelusid.

Et vastasseis selles küsimuses suurenes, vähendas administratsioon seaduseelnõu analüüsimist seadusandliku kogu komitees. Lisatagatiste lisamine eelnõusse ei nõrgendanud avalikkuse vastuseisu. Inim- ja kodanikuõiguste eest seisva liikumise (CHRF) sõnul osales 9. juunil toimunud eelnõu vastasel marsil miljon inimest. Erihalduspiirkonna juht Carrie Lam teatas 15. juunil väljaandmiseelnõu menetlemise peatamisest, kuid mitte sellest loobumisest. Uus marss, mis toimus 16. juunil, meelitas väidetavalt ligi kaks miljonit osalejat, mis teeb sellest suurima taolise kogunemise Hongkongi ajaloos. Mõlemad marsid olid rahumeelsed. Järgmisena võtsid meelevaldajad sihikule seadusandliku kogu hoone ja muud valitsushooned. Mõned meelevaldajad rüüstasid 1. juulil seadusandliku kogu hoonet, tekitades sellele suurt kahju, mille järel hoone suleti kolmeks kuuks. Rühma maskides meeste vägivaldsele rünnakule, mis oli suunatud transiitraudtee Yuen Longi jaamas viibinud reisijate pihta, järgnes avalik pahameeletorm. Rünnak leidis aset pärast väljaandmiseelnõu vastast marssi, järgnedes hoiatustele, et meelevaldajaid ootab kättemaks, kui nad lähevad Yuen Longi. Politseid kritiseeriti teravalt selle pärast, et ta ei sekkunud, et vägivald õigel ajal maha suruda. Seda vahejuhtumit uurib praegu politsei kohta esitatud kaebustega tegelev sõltumatu nõukogu.

Eelnõu võeti täielikult ja ametlikult tagasi alles 23. oktoobril. Juunis tehtud osaline mööndus ei vaigistanud meelevaldajaid, kes esitasid nüüd viis nõudmist:

1. võtta eelnõu ametlikult tagasi;
2. luua sõltumatu uurimiskomisjon, et uurida muu hulgas väidetavat politseivägivalda rahutuste ajal;
3. ametiasutused peavad lõpetama sõna „mäss“ kasutamise meelevalduste puhul, kuna selle kuriteo eest on ette nähtud kuni kümneaastane vanglakaristus;
4. anda vahistatutele amnestia ning
5. korraldada erihalduspiirkonna juhi ja seadusandliku kogu liikmete valimiseks üldised valimised kooskõlas põhiseadusega.

Ilma juhita, kuid hästi korraldatud protestiliikumise taktika on meelevalduste käigus arenenud. Lisaks korrapärastele lubatud ja ilma loata kogunemistele ja marssidele on korduvalt tõkestatud Hongkongi transpordisüsteemi toimimist. Juulist septembrini rahvusvahelises lennujaamas toimunud osalejaterohked istumisstreigid ja meelevaldused häirisid tugevalt teenuste pakkumist ja tõid kaasa terminalidesse sisenemise piirangud. Eriline häiringute ja vandalismiaktide sihtmärk on olnud transiitraudteesüsteem, kuna selle süsteemi käitamise eest vastutav äriühing on meelevaldajate väitel tegutsenud koos valitsusega meelevalduste takistamise nimel, muu hulgas sulgedes meelevalduste toimumise paikades jaamu. Vandalismiaktide sihtmärgiks said ka äriahelad, mille omanikke või juhte peeti Pekingi-meelseks.

Pidev ja raske vägivald – süütepommide heitmine ja muude esemete loopimine – on jätnud meelevaldustele oma jälje. Tuntakse muret mõne protestiliikumise liikme radikaliseerumise pärast. Politsei on sageli kasutanud pisargaasi ning laskemoonana kummikuule ja oakotte. Tulistatud on ka lahingkuulidega. Aasta jooksul avastati mitmeid isetehtud lõheseadmeid. Novembris sai üks meelevaldaja raskeid vigastusi, kui politsei talle kõhtu tulistas, üks meelevaldaja hukkus pärast autoparklast alla kukkumist ja üks mees sai raskelt vigastada, kui ta süüdati pärast meelevaldajatega toimunud vaidlust põlema.

On olnud **arvukalt väiteid õiguskaitseasutuste poolse pädevuse ületamise ja võimu kuritarvitamise kohta.** Mõni selline kuritarvitamisjuhtum on jäädvustatud kaameraga. Neid väiteid uurib praegu politsei kohta esitatud kaebustega tegelev sõltumatu nõukogu, kellele on

antud ülesanne koostada 2020. aasta alguseks avalik aruanne selle kohta, kuidas politsei jõud on meelevalduste ajal käitunud. Paljudel protestiliikumise liikmetel puudub usk sellesse nõukogusse, kelle usaldusväärsus kahanes, kui viiest rahvusvahelisest eksperdist koosnev organ, mille valitsus nõukogu abistamiseks 2019. aasta septembris moodustas, tagasi astus. Ekspertid väitsid avalikult, et nõukogul puudusid piisavad uurimisvolitused ja piisav uurimisalane suutlikkus. Nõukogu vahearuande avaldamine on edasi lükatud seni, kuni on selgunud kohtuliku läbivaatamise tulemused, veendumaks, et nõukogul on rahvarahutustega seotud uurimiste läbiviimiseks vajalikud volitused.

Novembris **hõivasid meelevaldajad ülikoolilinnakud**. Hiina Ülikool ja Polütehniline Ülikool olid tunnistajateks vägivaldsetele kokkupõrgetele politseiga ja mitmepäevastele piiramistele. Paljud said vigastada ja paljud vahistati. Mitu silmapaistvat kodanikuühiskonna esindajat, kellest mõni oli lähedastes suhetes Pekingiga, tegi jõupingutusi politsei ja meelevaldajate vahendajana, kindlustades sellega mõne meelevaldaja ohutu lahkumise. Suurt muret tunti Polütehnilises Ülikoolis erakorralist arstiabi andnud meditsiinitöötajate vahistamise ja väärkohtlemise pärast. Märgiti, et see takistas vigastatud meelevaldajatel saada arstiabi ja et sellega rikuti humanitaarnorme. Hoonetele tekitatud kahju ja palavikulise õhkkonna tõttu on ülikoolides semestrid lühendatud ja kasutatud kaugõpet. Novembris toimunud ringkonnakoostööde valimised juhatasid sisse detsembris alanud rahulikuma perioodi, märtsis pöörduti tagasi enamasti vägivaldavabade rahvarohkete kogunemiste ja marsside juurde. Politsei näitas üles suuremat valmisolekut lubada kogunemisi – inim- ja kodanikuõiguste eest seisval liikumisel lubati esimest korda pärast augustit korraldada marss. Protestiliikumist toetatakse endiselt laialdaselt: loa saanud marssidel osalenute arv on olnud jätkuvalt suur – inim- ja kodanikuõiguste eest seisva liikumise hinnangul osales 8. detsembril ÜRO inimõiguste päeva tähistamiseks korraldatud marsil 800 000 inimest.

Pidevatele rahutustele reageerimisel on Hongkongi valitsus muu hulgas rakendanud koloniaalajastul kehtestatud laiaulatuslikke erakorralisi volitusi. Oktoobris tugines erihalduspiirkonna juht seadusandlikus kogus 1922. aasta erakorralise seisukorra eeskirjade määrusele, et kehtestada määrus, mille alusel näomaski kandmine avalikel kogunemistel on alates 5. oktoobrist ebaseaduslik (nn näo katmise keelu seadus). See oli esmakordne selliste volituste kasutamine pärast 1967. aastat. Ehkki paljud valitsusmeelsest poliitilisest tiivast toetasid seda sammu, tehti ka teravat kriitikat seoses keeluga kaasneva isikuvabaduse piiramisega, keelu jõustamusega ja seadusandjatele antud puuduliku kontrollimisvõimalusega.

Õiguslik vaidlustamine tõi kaasa kõrge kohtu 18. novembri otsuse, et määrus ei olnud kooskõlas põhiseadusega ning et määrusega kaasnevad õiguste piirangud olid valitsuse õiguspärase eesmärkide saavutamiseks ebaproportsionaalsed. Praegu oodatakse kõrgeima apellatsioonikohtu otsust selles küsimuses.

26. septembril tuli Carrie Lamil vastata seni ainsa **kodanikuühiskonnaga peetud avaliku dialoogi** raames 150 avalikkuse esindaja esitatud keerulistele küsimustele. Administratsiooni poliitilise innovatsiooni ja koordineerimise ameti juurde on loodud dialoogiamet, et suunata dialoogiga seotud algatusi. Rahvusvahelised partnerid, sealhulgas EL, on toetanud püüdlusi tõhustada dialoogi, et olukorda rahustada. Dialoogi on püüdnud edendada ka kodanikuühiskond.

21. novembril jõustas USA Kongress **USA ja Hongkongi inimõiguste ja demokraatia seaduse** ning Hongkongi kaitsmise seaduse. Hiina Rahvavabariigi valitsus ja Hongkongi administratsioon kritiseerisid seda sammu teravalt. Samas paljud protestiliikumises osalejad võtsid selle hästi vastu. Neist seadustest esimesega on ette nähtud, et seoses USA poolt Hongkongile antud erilise kaubandusliku staatusega tuleb hinnata korrapäraselt seda, mil

määral toetatakse Hongkongi autonoomsust, ning selle seadusega on loodud alus võimalike sanktsioonide rakendamiseks isikute suhtes, kes rikuvad Hongkongis inimõigusi. Hongkongi kaitsmise seadusega on keelatud teatavate õiguskaitse otstarbel kasutatavate kaupade eksport Hongkongi.

24. novembril toimusid **ringkonnanoökogude valimised**, hoolimata mõne protestiliikumises osaleja kartusest, et valimised võidakse seoses rahutustega ära jätta. Kampaaniaperioodi tumestas vägivald – pandi toime mõni füüsiline rünnak kandidaatide pihta ja esines vandalismi parteide ruumides. Valimised ise toimusid siiski rahumeelses õhkkonnas ja osalemisaktiivsus oli enneolematult suur – 71,2 %. Demokraatliku leeri esindajad said 452 kohast 395 ja saavutasid kontrolli 18 nõukogust 17s. Ringkonnanoökogudel on vaid piiratud nõuandvad ja poliitilised volitused. Nad haldavad märkimisväärse suurusega eelarveid. Samas määravad erihalduspiirkonna juhi valimiseks moodustatava valmiskomisjoni 1 200 liikmest 117 liiget kindlaks ringkonnanoönikud. Valimiskomisjoni demokraatlik leer on nüüd enne erihalduspiirkonna juhi järgmist kavandatud ametissenimetamist 2022. aastal tugevnenud.

Kestvad rahutused ja valitsuse reageerimine neile on vähendanud üldsuse toetust administratsioonile. Oktoobris avaldatud avaliku arvamuse uuringu tulemustest on näha, et erihalduspiirkonna juhi toetusreiting oli langenud rekordiliselt madalale, 20,2 %-le. Muud aasta lõpu poole tehtud uuringud näitasid, et meelevaldused olid vähendanud üldsuse usaldust ametiasutuste vastu.

EL tegi seoses Hongkongis toimunud arenguga aasta jooksul mitu avaldust. Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja tegi ELi nimel avalduse 18. novembril, 2. oktoobril ja 17. augustil. Samuti tehti 17. augustil ühisavaldus koos Kanada välisministriga. Kõrge esindaja pressiesindaja tegi avalduse 13. augustil, 1. juulil ja 12. juunil. Euroopa Parlamendis toimus 18. juulil Hongkongis valitseva olukorra teemal erakorraline arutelu ja võeti vastu sealset olukorda käsitlev resolutsioon. Olukorrale Hongkongis osutati ELi avaldustes ÜRO Peaassamblee kolmandale komiteele ja ÜRO Inimõiguste Nõukogule.

Õigused, vabadused ja võrdsed võimalused

Enesemääramise ja iseseisvuse pooldamine tõi jätkuvalt kaasa väljajätmise valimisprotsessist. Joshua Wong, Demosistõ partei peasekretär, jäeti ilma võimalusest kandideerida 24. novembril ringkonnanoökogude valimistel. Ta oli 1 098 võimalikust ringkonnanoönikust ainus kandidaat, kes diskvalifitseeriti. Kolmes ametiasutustele saadetud kirjas ja vastuses valimiskomisjoni esimehe küsimustele distantseerus Joshua Wong oma varasemast iseseisvuse toetamisest. Valimiskomisjoni esimees märkis diskvalifitseerimise selgituses, et ei Wong ega Demosistõ ei olnud tegelikult muutnud oma seisukohta iseseisvuse suhtes.

2019. aasta septembris käsitles kõrge kohus Agnes Chow kõrvaldamist seadusandliku kogu järelvalimistelt 2018. aastal, mille põhjuseks oli olnud tema seotus Demosistõga ja enesemääramise propageerimine. Kõrge kohus tegi otsuse Agnes Chow kasuks menetluslikel alustel, sest Agnes Chow ei olnud saanud õiglast võimalust vastata väitele, et ta ei toeta põhiseadust. Kohtunik leidis, et oli rikutud loomuõiguse või õiglase menetluse põhimõtet. Samas märkis ta oma otsuses, et enesemääramise või iseseisvuse propageerimine ei ole kooskõlas põhiseadusega.

Hongkongi **meedia**, sealhulgas võrgumeedia, on endiselt mitmekesine ja seal valitseb jätkuvalt suur vabadus. Siiski valmistas muret poliitiline mõju mõne meedia osa üle ja enesetsensuur. Muret on väljendatud ka seoses ajakirjanike väidetava sihikulevõtmisega,

sealhulgas politseivägivallaga meeleavalduste ajal, ning seoses ajakirjanike töö takistamisega rahutuste käigus. Teiste seas on teinud selle kohta avaldusi väliskorrespondentide klubi ja Hongkongi ajakirjanike liit¹. Piirideta Ajakirjanike koostatud maailma ajakirjandusvabaduse indeksis on Hongkong 73. kohal.

Kogunemisvabadust sel avaliku korra seisukohast keerulisel aastal enamasti austati – ametiasutused andsid loa mitme avaliku kogunemise ja marsi jaoks. Vägivalla suurenedes hakati julgeolekukaalutlustel rohkem keelduma selliste kogunemiste jaoks lubade väljastamisest. Selle tagajärjel muu hulgas sagesid ilma loata kogunemised, kus oli oht meeleavaldajate ja politsei kokkupõrgeteks.

LGBTI-inimeste õigused. Võrdsete võimaluste komisjoni uus esimees Ricky Chu Man-kin on teada andnud kavast teha jõupingutusi, et tõhustada diskrimineerimisvastaseid meetmeid LGBTI-inimeste õiguste kaitsmiseks. Praegu käsitletakse võrdõiguslikkuse alastes õigusaktides üksnes sugu, puuet, rassi ja perekonnaseisu. LGBTI-aktivistide algatatud kohtuasjadega on astunud samme õigusreformi poole. ELi büroo osales koos teiste esindustega iga-aastaselt LGBTI paraadil.

Hongkong jätkas investeerimist jõupingutustesse, mida tehakse võitluseks **inimkaubandusega**, ja on koostanud selleks tegevuskava. Meetmete jaoks, sealhulgas võimalike ohvrite väljaselgitamiseks, eraldatakse lisavahendeid. Inimkaubanduse vastases võitluses on peetud Hongkongi nõrkuseks tuginemist õigusaktide rägastikule, mitte ühele seadusele. EL ja Hongkong jätkasid selles küsimuses tihedat koostööd. Inimkaubanduse teemat arutati novembris ELi ja Hongkongi iga-aastase struktureeritud dialoogi raames. 12.–13. detsembril toimus ELi ja Hongkongi neljas iga-aastane inimkaubanduse tõkestamise teemaline seminar, mida rahastatakse ELi TAIEXi programmist. Seminaril käsitleti ühiseid mureküsimusi, nagu koostöö kodanikuühiskonna ja erasektoriga ning lastega kaubitsemine.

Endiselt esineb vajakajäämisi **välismaalastest koduabilistele** tõhusa õiguskaitse tagamisel. Kohustusliku miinimumpalga nõuet selliste töötajate puhul ei kohaldata, nad peavad elama oma tööandja juures ja töö kaotamisel peavad nad leidma töö kahe nädala jooksul või seisma silmitsi väljasaatmisega. Valitsus on astunud murede lahendamiseks samme, sealhulgas seadnud nõu ja abi otsivate välismaalastest koduabiliste jaoks sisse spetsiaalse abitelefoni. Samuti on tõhustatud selliste töötajate kontrolli, et teha kindlaks inimkaubanduse ja sunniviisilise töö juhtumid. ELi büroo korraldas 15. septembril Hiina Ülikoolis välismaalastest koduabiliste õiguste teemalise filmiõhtu ja vestlusringi.

Suurt muret valmistavad jätkuvalt vaesus ja ebavõrdsus – allpool vaesuspiiri elab umbes 20 % elanikkonnast. Vähesed saavad lubada endale koduostu maailma kalleimal kinnisvaraturul ja peaaegu 45 % elanikkonnast elab üüritud avaliku sektori eluruumides. Erihalduspiirkonna juht kuulutas oma 16. oktoobri poliitilises avalduses välja mitu meetet, millega lahendada sotsiaal-majanduslikke probleeme.

Korruptsioonivastane süsteem oli jätkuvalt jõuline ja vastupidav. Hongkongis on väga ranged läbipaistvuse standardid ja korruptsioonivastased meetmed. Ametiasutused ning poliitikud ja ettevõtjad tunnustavad, et läbipaistvus on ülioluline Hongkongi tugeva positsiooni säilitamiseks rahvusvahelise ärikeskusena.

¹ Mõlemad on teinud eraldi avaldusi vägivalla kohta, mis on kättesaadavad aadressil: https://www.fcchk.org/fcc-statements/?wpv_aux_current_post_id=1532&wpv_view_count=861-TCPID1532&wpv_paged=2.

Majanduslik areng

Hongkongi majandus kahanes 2019. aastal märkimisväärselt – SKP vähenes 1,2 %. Aasta esimeses pooles jätkus 2018. aastal alguse saanud majanduskasvu aeglustumine, mille tulemusel suurenes SKP eelmise aastaga võrreldes vaid 0,6 %. Hongkongi sõltumine kaubandusest ja rahvusvahelisest rahandusest ning roll Hiina ja ülejäänud maailma vahelise kaubandus-, äri- ja finantssillana muudab Hongkongi välise kahjulike mõjude ja mandril toimuva arengu suhtes eriti haavatavaks. Rahutuste algamisega juunis pöördus Hongkongi majandus langusesse ja SKP kahanes aasta teises pooles 2,8 %.

2019. aasta lõpus registreeris Hongkong oma **viimase viieteistkümne aasta esimese eelarvepuudujäägi**, mille põhjuseks olid vähenenud maamüük ja maksutulu ning suurenenud kulutused. Septembris alandas Fitch Ratings Hongkongi krediitdireitingu tasemele AA (tasemelt AA+) ja märkis, et reitingu väljavaated on negatiivsed. Ka Moody's muutis Hongkongi reitingu negatiivseks. Ent isegi pärast krediitdireitingu alandamist jäi erihalduspiirkonna reiting kindlalt investeerimisjärgu reitinguks. Lisaks on Hongkongil suur eelarvereserv, mis moodustab ligikaudu 40 % Hongkongi SKPst.

Hongkongi **väliskaubandust** kahjustas keeruline väliskeskkond. Kaupade eksport ja import kahanes aasta jooksul vastavalt 4,1 % ja 6,5 %. See mõjutas omakorda kaubandusega seotud teenuste sektoreid, mille arvele langeb ligikaudu 20 % Hongkongi tööhõivest ja SKPst. Peale selle **vähenes** rahutuste tõttu aasta teises pooles järsult **jaemüük**, mis kahanes kogu aasta arvestuses 11,1 %. Väliskaubandus, jaemüük ja SKP kasv olid hakanud vähenema juba 2018. aastal, mis osutab sellele, et majanduse hoog oli raugemas ammu enne rahutuste algamist juunis.

Üks rahutuste kõige nähtavam tagajärg on olnud turistide arvu vähenemine. Pärast juunit saabus turiste eelmise aastaga võrreldes 39 % vähem. Ligikaudu 80 % turistidest tuli tavapäraselt Mandri-Hiinast ja nendega seostatakse laias laastus 40 % linnas toimuvast jaemüügist, eriti luksustoodete sektoris. Jaemüügisektori kõrval oli turistide arvu vähenemist tublisti tunda majutus-, toidu- ja joogi- ning transpordisektoris.

Hoolimata majanduslangusest suurenes **tööpuudus** vaid veidi, kasvades 2,8 %-lt 2018. aasta viimase kvartalis 3,3 %-le 2019. aasta viimases kvartalis. Samas võib surve tööturule suurenedagi, kui majandus ei elavne. Inflatsioon püsis kontrolli all, seda põhjustav tarbijahinnaindeksi inflatsioon oli 2019. aastal 3 %.

Kinnisvarahinnad langesid ajavahemikus maist detsembrini 4,5 %, kuid tänu heale stardile aasta alguses tõusid hinnad kogu 2019. aasta arvestuses 5,4 %. Hongkong on koduostjatele jätkuvalt üks maailma kõige vähem taskukohaseid linnakeskuseid. Üürile antavate avaliku sektori eluruumide keskmine ooteaeg on pikenenud 5,4 aastani.

Kuigi **finantssektor** on olnud ülejäänud majandusest vastupidavam tänu oma suurele seotusele Hiina ja kogu piirkonnaga ning kohalike tehingute võrdlemisi väikesele tähtsusele, ei jäänud majanduslangusest täielikult mõjutamata ka see. Esmaste avalike pakkumiste arv kolmandas kvartalis vähenes, kuid hakkas alates septembrist uuesti kasvama, muu hulgas toimus Alibaba teisene noteerimine, mis leidis laialdast kajastust. Aasta arvestuses säilitas Hongkong isegi maailma juhtiva esmaste avalike pakkumiste keskuse positsiooni. Turu päevakäive kahanes eelmise aastaga võrreldes siiski 18,9 % ja Hang Seng indeks jäi alla muudele peamistele indeksitele. Aktsiaturu suundumusi mõjutasid tugevalt areng Mandri-Hiinas ning USA ja Hiina kaubanduspinged. Pangandussektor püsis siiski tugev, pankade kapitaliseerituse ja likviidsuse tase ületas rahvusvahelisi standardeid. Lisaks on Hongkongil

dollaripõhist valuutakomiteed toetav suur välisvaluutareserv, mis aitas suuresti ära hoida paanikast tingitud kapitali väljavoolu.

Hongkong jätkas enda määratlemist piirkonna **keskkonnahoidliku rahastamise** keskuseks, tuginedes oma varahaldussektorile ja valitsuse toetavale keskkonnahoidliku rahastamise poliitikale. 2019. aasta mais teenis Hongkong esimeste USA dollarites nomineeritud keskkonnahoidlike riigivõlakirjadega miljard USA dollarit. 2019. aastal keskendusid Hongkongi ametiasutused ka turutaristu arendamisele (st finantsasutuste keskkonnahoidliku rahastamise alase suutlikkuse suurendamisele).

2019. aastal viidi ellu **auditiireform**, mille raames tehti ümberkorraldusi finantsaruandluse nõukogus kui audiitorite tegevust reguleerivas sõltumatus järelevalveorganismis ning tehti edusamme üleminekul enesekontrollilt sõltumatule järelevalvele kooskõlas rahvusvaheliste standarditega. 2019. aasta novembris hakkas finantsaruandluse nõukogu rakendama **virtuaalsete varadega kauplemise platvormide** suhtes uut regulatiivset lähenemisviisi, reguleerides neid vabatahtlikkuse alusel. Tegevusloa võib anda vaid neile ettevõtjatele, kes vastavad kõrgetele regulatiivsetele standarditele. Edasi on arendatud **kiiremate maksete süsteemi**, täiendades seda eri pankade omavahel seotud e-rahakottidega, sealhulgas renminbides maksete jaoks. Ehkki e-rahakotiteenuseid osutatakse ka Mandri-Hiinas, ei ole neid veel võimalik omavahel siduda.

Mis puudutab **Hongkongi valitsuse toetust majandusele**, siis Hongkongi rahandusamet järgis USA föderaalreservi ja alandas aasta jooksul mitu korda oma intressimäärasid. Et toetada pankade laenugevust, alandati oktoobris ka vastutsüklilise kapitalipuhvri määra 2,5 %-lt 2 %-le. Eelarvelises plaanis võttis valitsus kasutusele toetusmeetmete paketi väärtusega 30 miljardit Hongkongi dollarit (3,5 miljardit eurot). Selle eesmärk oli eeskätt vähendada leibkondade finantskoormust, toetada VKEsid ning tugevdada transpordi- ja turismisektorit. Vaatlejate kriitika kohaselt olid need paketid liiga väikesed, kuna moodustasid SKPst vaid 1 %. Siinkohal väärib märkimist, et novembris soovitas IMF suurendada avaliku sektori kulutusi, et toetada majandust ja lahendada struktuurseid probleeme (eluasemete nappus, sissetulekute ebavõrdsus jne).

Oktoobris tegi erihalduspiirkonna juht oma **2019. aasta poliitilise avalduse**, keskendudes selles eluasemetele ja heaolule. Heaolu küsimustes hõlmas see osaliselt uuesti varem välja kuulutatud toetuspakette, millele olid lisandunud mitmesugused uued meetmed. Seoses eluasemetega oli kõige rabavam ettepanek kasutada maa tagastamise seadust, et võtta arendajatelt tagasi eluasememaa, mis oli ette nähtud tihehoonestuse rajamiseks, kuid mille kohta ei olnud veel arengukava, ning kasutada seda maad avaliku sektori eluasemete rajamiseks.

Euroopa ettevõtjad jäid kogu 2019. aasta vältel peamiselt äraootavale seisukohale. Ettevõtjaid, kelle jaoks Hongkong on laiema Aasia ja Vaikse ookeani piirkonna keskus, mõjutasid peamiselt USA ja Hiina kaubandussõda ja tagasihoidlik ülemaailmne kaubandustegevus. Rahutused valmistasid suurt muret kohalikule müügile keskendunud ettevõtjatele, eriti jaemüügisektoris (eeskätt luksuskaubad), majutussektoris ning toidu- ja joogisektoris. Neis sektorites registreeriti müügi märkimisväärne kahanemine, mille peamine põhjus oli küllastajate arvu ja tarbijate kulutuste järsk vähenemine. Mõni ettevõtja otsustas tegevust koomale tõmmata. Kui olukord ei parane, võivad ettevõtjad olla sunnitud kaaluma lisameetmeid.

Euroopa ärikogukonnale valmistasid suurt muret väljaandmiseelnõu, millest on nüüdseks loobunud, ja selle vastuvõtmise protsess. Rahutuste arenedes mõistsid Euroopa ettevõtjad ühemõtteliselt hukka vägivalla, väljendades samas suurt muret poliitilise ummikseisu pärast ja selle pärast, kuidas see mõjutab Hongkongi ärikliimat.

Üha suurem poliitiline surve ja sekkumine tavapärasesse äritegevusse olid 2019. aastal Hongkongis uued nähtused, mida jälgis murega kogu Hongkongi ärikogukond. Hongkongi peamisteks konkurentsieelisteks peetakse üldist tõhusust, rolli Mandri-Hiina peamise *offshore*-finantskeskusena, suurt autonoomsust, sõltumatut kohtusüsteemi ja õigusriigi põhimõtte laialdast järgimist. Nende väärtuste mis tahes nõrgenemine vähendaks Hongkongi atraktiivsust rahvusvahelise ärikeskusena.

Kaubandus- ja muu poliitika

Märtsis kirjutas Hongkong alla **vabakaubanduslepingule** Austraaliaga. Samuti jõustus 2019. aastal Laose, Myanmar, Singapuri, Tai, Vietnami ja Malaisia jaoks Hongkongi vabakaubandusleping ASEANiga (mis allkirjastati 2017. aastal). Lisaks teatas Hongkong avalikult oma kavatsusest liituda piirkondliku laiaulatusliku majanduspartnerlusega ning pidada läbirääkimisi tulevaste vabakaubanduslepingute üle, eelkõige Taiga, ja Ühendkuningriigiga pärast selle lahkumist EList. 2019. aastal ei sõlmitud ühtki uut investeringute edendamise ja kaitse kokkulepet, kuid läbirääkimised Venemaa, Iraani ja Türgiga on käimas.

Hongkongi valitsus peab jätkuvalt väga tähtsaks **teadusuuringute ja innovatsiooni** edendamist – erihalduspiirkonna juhi poliitilises avalduses teatati mitme toetuskava uuendamisest innovatsiooni ja tehnoloogia jaoks. Innovatsiooni toetamiseks on Hongkong kasutusele võtnud ka algsete patentide andmise süsteemi. Samuti toetatakse rahandusega seotud innovatsiooni, et tagada Hongkongile juhtpositsioon finantsteenuste pakkumise tehnoloogia (finantstehnoloogia) ja keskkonnahoidliku rahastamise valdkonnas. 2019. aastal anti välja linna kaheksa esimest e-panganduse litsentsi ning emiteeriti esimene partii keskkonnahoidlikke riigivõlakirju väärtusega miljard USA dollarit².

Keskkonnakaitse ja CO₂-heite vähendamine olid Hongkongi jaoks 2019. aastal jätkuvalt suured katsumused. Jäätmete valdkonnas võttis valitsus meetmeid, et vähendada platsist joogikõrte ja vahtplastist toidukarpide kasutamist ruumides, kus teenindatakse peamiselt valitsuse töötajaid. 2018. aasta novembris seadusandlikus kogus tutvustatud jäätmete maksustamise kava, mille üle on pikalt arutatud, siiski alles oodatakse. Ainus märkimist vääriv kava, millega püütakse toime tulla linnas tekkivate üha suuremate jäätmekogustega, on jäätmetest energiat tootva suure jäätmepõletustehase rajamine. Jäätmete vähendamise ning taaskasutusse ja ringlusse võtmise poliitika ja vahendid enamjaolt puuduvad. Ohusaaste valdkonnas tehti suur edusamm 2019. aasta jaanuaris jõustunud määrusega, mille alusel peavad Hongkongi vetes sõitvad laevad kasutama vaid piiratud väävlisisaldusega (mitte üle 0,5 %) kütust. Hongkong korraldas ka CO₂-heite vähendamise teemalise avaliku konsultatsiooni, et töötada oma territooriumi jaoks välja pikaajaline CO₂-heite vähendamise strateegia.

Hongkongi ja Mandri-Hiina vahelised suhted

Toimuvad meeleavaldused on avaldanud märkimisväärset mõju Hongkongi ja Mandri-Hiina vahelistele suhetele. Hiina Rahvavabariigi valitsus on avalikult toetanud ametivõimude poolset jõu kasutamist meeleavaldajate vastu. Peale selle on Hiina Rahvavabariigi valitsus väga piiratud tõenditele tuginedes väitnud, et meeleavaldajad on vahend neile, kes soovivad

² Hongkong on kehtestanud keskkonnahoidlike võlakirjade programmi, mille väärtus on kuni 100 miljardit Hongkongi dollarit (11,5 miljardit eurot). Mais avalikustas Hongkongi rahandusamet lisaks rea meetmeid, mille eesmärk on toetada ja edendada keskkonnahoidliku rahanduse arengut Hongkongis.

Hongkongi iseseisvust, ja et rahutuste õhutamise taga on välisriigid. Mandri-Hiina väitel on üldsuse rahulolematuse peamine põhjus sotsiaal-majanduslikud probleemid. President Xi Jinping nimetas vägivalda „üks riik, kaks süsteemi“ põhimõtte jõhkraks proovilepanekuks.

Hirm, et põhimõtte „üks riik, kaks süsteemi“ rakendamisest tulenev Hongkongi suur autonoomsus saab kahjustada, on jätkuvalt suurenenud.

Meedia on teada andnud Hongkongis baseeruvate rahvavabastusarmee sõdurite arvu kasvust. Novembris lahkus rühm rahvavabastusarmee sõdureid oma Kowloonis asuvatest kasarmutest, et eemaldada barrikaadid ja koristada rahutuste ajal tänavatele loobitud prügi. Põhiseaduse kohaselt võib Hongkongi valitsus paluda rahvavabastusarmeelt abi katastroofide korral või avaliku korra tagamiseks. Antud juhul ühtki sellist taotlust ei esitatud.

Pärast kõrge kohtu otsust näomaski kandmise keelu põhiseadusevastasuse kohta väitis Hiina Rahvavabariigi õigusloomekomisjoni esindaja, et vaid rahvakongressi alaline komitee saab otsustada, kas Hongkongi seadused on kooskõlas põhiseadusega. Hongkongi advokaat märkis oma avalduses, et see seisukoht ei olnud õiguslikult korrektne, et Hongkongi kohtud olid varemgi tunnistanud kehtetuks põhiseaduse vastaseid seadusi ning et igasugune väide, et Hongkongi kohtud ei saa teha põhiseaduslikkuse järelevalvet, piirab kohtuvõimu, mis nendel kohtutel on alati olnud, ja on vastuolus põhiseadusega.

Poliitiliste rahutuste tõttu on suurenenud mõlema poliitilise leeri surve Hongkongi ärikogukonnale. Mõne Hongkongi ettevõtte töötajaid on karistatud, sealhulgas ametist vabastamisega, osalemise eest meelevaldustel ja meelevaldusi toetavate märkuste eest sotsiaalmeedias. Ka ettevõtted ise on sattunud surve alla, mille tulemusel on ettevõtete juhid astunud avalikult tagasi ning esitanud oma töötajate poliitiliste vaadete ja tegevuse kohta avalikke vabandusi. Meelevalduste toetajad on võtnud ulatuslikult sihikule ettevõtted, mida peetakse Hiina-meelseteks. Mõnel juhul on see väljendunud boikoteerimises, ent esinenud on ka vägivalda, eriti vandalismi ettevõtete territooriumil.

2019. aastal oli Hongkong jätkuvalt **Mandri-Hiina oluline kaubanduskeskus** ja Mandri-Hiina oli endiselt ülekaalukalt suurim Hongkongi kaubanduspartner: 55 % Hongkongi ekspordist oli suunatud Mandri-Hiinasse ja 47 % Hongkongi impordist oli pärit Mandri-Hiinast. Hongkong oli 2018. aastal Hiina suuruselt viies kaubanduspartner (USA, ELi, Jaapani ja Korea järel). Mandri-Hiina (eriti Guangdongi provints) on Hongkongi jaoks jätkuvalt tähtis välistöötlemise baas.

Hongkong on jäänud ka **Hiina oluliseks offshore-finantskeskuseks ja investeerimiskeskuseks**. Hongkong oli Mandri-Hiina peamine välismaiste otseinvesteeringute allikas (2018. aasta lõpu seisuga 54 % sisenevate välismaiste otseinvesteeringute kogumahust) ja välismaiste otseinvesteeringute peamine sihtkoht (65 % kogumahust). Mandri-Hiina oli omakorda Hongkongi suuruselt teine välismaiste otseinvesteeringute allikas (2017. aasta lõpu seisuga 25,5 % kogumahust)³. Hongkongis on noteeritud 1 241 Mandri-Hiina ettevõtet, mis moodustavad Hongkongis noteeritud 2 449 ettevõttest 51 %, kuid mille turuväärtus moodustab 73 % kogu turust (2019. aasta lõpu seisuga). Hongkongis on noteeritud 1 146 Mandri-Hiina ettevõtet, mis moodustavad Hongkongis noteeritud 2 315 ettevõttest 50 %, kuid mille turuväärtus moodustab 68 % kogu turust (2018. aasta lõpu seisuga). Hongkongi ja Mandri-Hiina kapitaliturud on seotud **börside ühendamise kava kaudu**, millega Hongkongi börs on seotud Shanghai ja Shenzheni börsiga, ning võlakirjaturgude jaoks mõeldud vastastikuse turulepääsu kava, **võlakirjade ühendamise kava** kaudu.

³ <https://www.tid.gov.hk/english/aboutus/publications/factsheet/china.html>

Aasta jooksul arendasid Hongkong ja Mandri-Hiina oma suhteid edasi **Hiina ja Hongkongi laiaulatusliku partnerluslepingu** alusel. Novembris kirjutasid pooled selle lepingu alusel alla teenustekaubandust käsitlevale muudatusele, millega kehtestati täiendavad liberaliseerimismeetmed sellistes sektorites nagu finants- ja õigusteenused, ehitus- ja inseneriteenused, katsetamis- ja sertifitseerimisteenused, meelelahutusteenused ja turismiteenused. Seda muudatust hakatakse rakendama 2020. aasta juunis.

2019. aasta veebruaris avaldati kauaoodatud **Guangdongi-Hongkongi-Macau Greater Bay piirkonna** tegevuskava. Hongkongi nimetati selles kui üht neljast piirkonna kõige olulisemast linnast (koos Shenzhen, Guangzhou ja Macauga). Hongkongile määrati selle piirkonna arendamisel oluline roll, eriti kutsealateenuste valdkonnas (sh finantsteenused) ja ülemaailmse renminbides tehtavate rahvusvaheliste tehingute keskusena. Pärast tegevuskava avaldamist on välja kuulutatud mitmed meetmed, muu hulgas selleks, et tugevdada intellektuaalomandi õiguste ja tolli alast koostööd ning lihtsustada Hongkongist pärit inimeste jaoks elamist, töötamist ja teadusuuringute tegemist Greater Bay piirkonnas. Rahutuste tõttu kasvab Hongkongis siiski mure selle pärast, et Hongkongi rolli Greater Bay piirkonnas võidakse kahandada teiste osalevate linnade kasuks.

ELi ja Hongkongi kahepoolsed suhted ja koostöö 2019. aastal

28. novembril 2019 toimus Hongkongis **ELi ja Hongkongi struktureeritud dialoogi raames 13. kohtumine**. Kohtumine andis võimaluse arutada koostööd mitmesugustes valdkondades, mille hulka kuuluvad kahepoolne kaubandus, WTO reform, finantsteenused, investeerimine, riigihanked, toll, innovatsioon ja tehnoloogia ning inimkaubanduse vastane võitlus.

Hongkongi erihalduspiirkonna valitsuse 2019. aasta uuringu kohaselt tegutseb Hongkongis üle 2 300 ELi äriühingu ja üle poole neist on rajanud Hongkongi oma piirkondliku peakorteri või büroo. ELi ettevõtjad on esindatud kõikvõimalikes sektorites, peamiselt finants- ja äriteenuste, kaubandus-, logistika-, jaemüügi-, toidu- ja joogi- ning ehitussektoris.

2019. aastal oli Hongkong ELi suuruselt kaheksateistkümnnes kaubanduspartner kaupade valdkonnas ja ELi suuruselt üheksas kaubanduspartner Aasias kaubanduse kogumahuga 48,0 miljardit eurot (eelmise aastaga võrreldes +3,4 %). ELi kaupade eksport Hongkongi ulatus 36,7 miljardi euroni, samal ajal kui Hongkongist pärit impordi kogumaht oli 11,3 miljardit eurot, mille tulemusena oli ELil 25,4 miljardi euro suurune märkimisväärne ülejääk (ELi suuruselt neljas kahepoolse kaubanduse ülejääk). EL säilitas oma positsiooni Hongkongi suuruselt teise kaubanduspartnerina pärast Mandri-Hiinat. Aasta jooksul oli EL Hongkongi suuruselt teine ekspordi sihtkoht ja suuruselt kolmas impordiallikas.

Hongkong jäi oluliseks sõlmpunktiks Mandri-Hiina ja ELi vahelise kaubanduse jaoks. 2018. aastal saabus enam kui 10 miljardi euro väärtuses EList pärit importi Mandri-Hiinasse Hongkongi kaudu, samal ajal kui Mandri-Hiinast pärit kaupade reeksport ELi läbi Hongkongi ületas 35 miljardit eurot.

Hongkong jäi ELi suuruselt viiendaks **teenuste valdkonna kaubanduspartneriks** Aasias Hiina, Singapuri, Jaapani ja India järel. Kahepoolse teenustekaubanduse maht oli 2018. aastal (viimane aasta, mille kohta on olemas andmed) 29,3 miljardit eurot (eelmise aastaga võrreldes +8,7 %). ELi teenuste import Hongkongist ulatus 14,8 miljardi euroni ja teenuste eksport Hongkongi 14,5 miljardi euroni, mille tulemusena tekkis ELil väike 325 miljoni euro suurune puudujääk.

ELi ja Hongkongi **kahepoolsed investeeringud** olid jätkuvalt märkimisväärsed. Hongkongi statistikast on näha, et kui *offshore*-keskused kõrvale jätta, on EL enam kui 2 300 ettevõtte ja 136,2 miljardi euroga suuruselt teine välisinvestor Hongkongis, kelle arvele langes 2018. aasta lõpuks (viimased kättesaadavad andmed) 8,2 % välismaiste otseinvesteeringute kogumahust. Hongkongi ELi tehtud välismaiste otseinvesteeringute kogumaht ulatus 2018. aasta lõpuks 168 miljardi euron, mis tegi Hongkongist ELi jaoks märkimisväärse välismaiste otseinvesteeringute allika.

Hongkongi silmapaistev positsioon investeerimissuhetes ELiga on osaliselt tingitud asjaolust, et märkimisväärne osa sellest, mis on statistiliselt registreeritud Hongkongi välismaiste otseinvesteeringutena, pärineb tegelikult Mandri-Hiinast. Hongkongi kaubanduse arendamise nõukogu andmetel suunatakse üle 60 % Hiina väljaminevatest investeeringutest Hongkongi või läbi Hongkongi. Samamoodi tehakse märkimisväärne osa ELi välismaistest otseinvesteeringutest Hiinasse Hongkongi kaudu. Selle peamised põhjused on kvaliteetsete teenuseosutajate olemasolu, Hongkongi prognoositav õiguslik keskkond ja õigusriigi põhimõtte järgimine.

Aasta jooksul jätkasid EL ja Hongkong koostööd **tolli** valdkonnas, tuginedes intellektuaalomandi õiguste kaitse parandamise tegevuskavale, mida rahastatakse programmi „IP Key“ raames. Tegevuskava laiendati 2019. aastal ELi meresadamatele, et teha koostööd ja kontrollida ühiselt transiitlasti. Märtsis toimus Hongkongis ELi ja Hongkongi intellektuaalomandi õiguste töörühma koosolek ning juulis toimus Brüsselis ELi ja Hongkongi tollikoostöö ühiskomitee 11. koosolek. Suurepärasest koostööst hoolimata jäi Hongkong ELi imporditavate intellektuaalomandi õigusi rikkuvate kaupade tähtsusest teiseks päritoluriigiks, kui lähtuda nende kaupade väärtusest, isegi kui need kaubad ei ole toodetud Hongkongi territooriumil. Mõlemad pooled arutlevad, kuidas seda probleemi veelgi paremini lahendada ja kuidas parandada koostööd selles valdkonnas.

Hongkongi ametiasutused kuulutasid välja kaks uut taotlusvooru erihalduspiirkonnast pärit programmis „**Horisont 2020**“ osalejate toetamise vahendite jaoks. Struktureeritud dialoogi käigus leppisid EL ja Hongkong kokku, et nad uurivad võimalust laiendada Hongkongi kaasrahastamismehhanismi programmi „Horisont 2020“ jaoks ja edaspidiseks, et kaasata erasektor.

Maksuküsimustes tehtava koostöö valdkonnas muutis Hongkong 2019. aasta veebruaris kahte allesjäänud *offshore*-fondide ja *offshore*-erakapitalifondide režiimi, et reageerida ELi murele nende ringkaitse tunnuste pärast. Selle tulemusel nõustus nõukogu 2019. aasta märtsis, et Hongkong on oma hea maksuhaldustava kohustused täitnud.

Rahapesuvastase ja terrorismi rahastamise vastase tegevuse valdkonnas andis rahapesuvastane töökond 2019. aasta septembris välja Hongkongi vastastikuse hindamise aruande⁴. Hongkong on jurisdiktsioon, kus toimub elav äriühingute asutamine. Hongkong uuendas hiljuti korda, millega kantakse hoolt selle eest, et äriühingud koguvad ja säilitavad teavet oma tegelike tulusaajate kohta, kuid selliste uute meetmete tõhusust ei ole veel täielikult tõestatud. Hongkong peaks võtma lisameetmeid ka selle tagamiseks, et teave õiguslike üksuste tegelike tulusaajate kohta on kergemini kättesaadav ja et see on täpne.

⁴ <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer4/MER-Hong-Kong-China-2019.pdf>

EL ja Hongkong jätkasid koostööd **inimestevaheliste kontaktide suurendamiseks**, eelkõige teadusuuringute, akadeemilise koostöö, üliõpilaste liikuvuse, kultuuri ja loomemajanduse valdkonnas.

ELi büroo Hongkongis korraldas mitmesuguseid kultuuri, majanduse ja avaliku diplomaatiaga seotud ettevõtmisi, sageli partnerluses ELi liikmesriikide ja nende kultuuriasutustega. Aasta tippsündmuste hulka kuulusid ELi filmifestival, ELi keeltepäev, Hongkongi raamatumess, osalemine Hongkongi iga-aastaselt LGBTI paraadil, ühekordselt kasutatavate plasttoodete teemaline seminar, üleilmse rändeteemalise filmifestivali korraldamine partnerluses Rahvusvahelise Migratsiooniorganisatsiooniga, ELi ja Hongkongi inimkaubanduse tõkestamise teemaline seminar ning filmiõhtu ja vestlusring, kus käsitleti välismaalastest koduabiliste õigusi. ELi büroo sai tihti kokku valitsusametnike ja poliitikakujundajatega ning akadeemiliste ringkondade ja kodanikuühiskonna esindajatega.